Tělocvičná jednota Sokol Liberec I.

Nazdar!

Sokolské souzvuky

č. 3 - březen 2017

Ročník 7.

„Zatím co druzí jsou schýleni, do země hledí,
člověka Bůh obdařil tváří, jež může do nebes hledět,
dal mu vzpřímenou hlavu
a ke hvězdám kázal ji zdvíhat!“

Ovidius
(Metamorfozy – Proměny)

Obsah:

Úvodní slovo

„Radosti, ty jiskro boží…“

Metodika

Hrátky s medicinbaly
Královská disciplina – kužele
Pozor! Blíží se jaro…

Hry – zábava a výchova (Souboj šermířů, Přebíhaná mezi ploty, Dvacet polí, Poslepu po stezce)

Nejenom pohybem živ je sokol…

Národní identita – Zastavení 13. – osvícenství
Deklarace lidských práv
I naší pospolitosti
Kaleidoskop – Fr. Hrubín – básník Jobovy noci
Generální tajemní ÚV strany – M. S. Gorbačov
Zprofanovaný svítek – MDŽ
„Oráč“ .dr. Přemysl Šámal
Josef j. A. Frič – hvězdárna Ondřejov
Synové hor
Dirigent světového jména – Václav Talich
Osudy válečné - generál Vojtěch Boris Luža
Kolumbus nebyl první
Dvakrát nej…. Španělská chřipka, letecké neštěstí na Tenerifě
Osobnosti a událost měsíce března
TGM – dárek k narozeninám - Jan Masaryk

Svědkové národní minulosti

Helfštýn

Zprávy z jednot a žup

„Sokol byl jejich životní radostí...“
Smutek v Českých Budějovicích
Každoroční sokolská akademie v Milevsku
Šibřinky v Českých Budějovicích
Škola dnes a včera – a co bude zítra?
130 let Sokola Liberec I. – vernisáž

Závěrečné slovo

O diskriminaci našich dětí

Úvodní slovo

„Radosti, ty jiskro boží….

To jsou úvodní slova Schillerovy „Ódy na radost“, které geniálním způsobem zhudebnil ve své Deváté symfonii Ludwig van Beethoven. Uvědomila jsem si, že na stránkách Souzvuků často opakujeme stížnosti, problémy, litujeme událostí, které jdou kolem nás a které v podstatě nemůžeme nijak ovlivnit, pláčeme si vzájemně na rameni – ale kdy jsme tu naposled mluvili o radosti, jako o fenoménu, který patří k lidskému životu a činí ho krásnější?! Umíme se vůbec radovat a umíme radost sdílet?

Přemýšlíme-li o lidském životě, zdá se mi, že nám čím dál víc chybí pokora. Stěžujeme si na hmotné nedostatky a potíže – ale máme víc, než potřebujeme. Hledáme chyby a nedostatky a ignorujeme kladné stránky života, kterých je kolem nás dost. Z toho pak pramení nespokojenost a to, čemu se dnes říká „blbá“ nálada.
A přece – radost se nám nevyhýbá, jen si musíme dovolit najít ji a procítit. Je v jednoduchých věcech, cítíme ji ve větru a slunci kolem nás, vnímáme ji při oblíbeném pohybu, přejímáme ji z očí našich drahých, dětí a přátel. Cítíme ji při poslechu krásné hudby, kdy si dovolujeme vnímat „krásno“ bez jakýchkoliv postranních myšlenek.
Teď se určitě ptáte, jestli jsem při psaní těchto řádek docela při rozumu. Ujišťuji všechny, že jsem – jen jsem před několika dny měla silný zážitek, ze kterého jsem měla upřímnou radost. V závěru tohoto čísla najdete zprávu o výstavě ke 130. výročí založení Sokola v Liberci. Pořádáme ji ve spolupráci se Severočeským muzeem – a přiznám se, že před vernisáží jsem měla strašný strach, jestli tam vůbec někdo přijde. Nebudu čtenáře napínat – obavy byly zbytečné, povedlo se beze zbytku. Na vernisáž přišlo skoro dvě stě lidí, osobně jsem napočítala asi 118 známých tváří. Přišli cvičenci naší jednoty, dostavili se zástupci dalších jednot naší župy Ještědské, přijeli i ze župy Jizerské, přišli mí bývalí žáci. S výjimkou zástupce České Besedy, vlasteneckého spolku, který je v Liberci se Sokolem pevně spjat již od začátku, tedy 130 let, chyběli pozvaní „papaláši“ – a ty jsme moc nepostrádali. Bylo z čeho mít radost!
Po příchodu domů jsem si uvědomila ještě jednu věc – ta byla nejradostnější! Kdysi mi spisovatelka sestra Zora Dvořáková řekla, že musíme mít radost z každého, komu jsme ukázali cestu ke zkvalitnění života, k přátelství a spolupráci. Koho jsme postrčili na cestu mezi „lidi dobré vůle“! Lví podíl úspěchu výstavy i vernisáže měli čtyři účastníci našich sokolských táborů, kteří vystudovali a vrátili se domů. Autorem výstavy je totiž náš dnešní náčelník Sam, ten přivedl svou ženu Marcelu a její hudební soubor, úvodní slovo měl dnešní starosta jednoty Martin, folklorní soubor Jizera, který hned v začátku vytvořil fantastickou atmosféru, přivedl muzikant Dalibor a vynikajícím kultivovaným průvodním slovem provázel celou akci Zděnda. O malé pohoštění se postaraly sestry pod vedením jednatelky Jarči.
Je krásné, když se podaří, co se dařit má, když můžeme a máme za co děkovat a když můžeme cítit teplo a radost u srdce, protože se zdá, že naše práce nebyla marná!

Jarina Žitná

Metodika

Jak je obecně známo, předpokladem kvalitní cvičební hodiny (jediného skutečně účinného prostředku, jak přitáhnout do našich jednot cvičence) je její účelnost, dokonalé využití času, pestrost, přiměřenost věkové kategorii a zájmu cvičenců a kvalitní metodické vedení.
Cvičení s náčiním je formou, kterou můžeme zařazovat do různých částí cvičební hodiny. Výhodou je, že vždy cvičí simultánně všichni cvičenci a odpadají prostoje. Je ovšem samozřejmé, že použití různého náčiní sleduje různé, dobře definovatelné, účely a vyžaduje i zvládnutí příslušné techniky.
Dnes si tedy všimneme dvojího náčiní – medicinbalů a kuželů. Medicinbaly se používají především pro posilování – a to nejenom paží, pletence ramenního, zádových i prsních svalů, ale i svalů břišních a nohou. Kužele – i když to bylo původně náčiní „posilovací“ především pro muže, dnes používají především ženy – na rozdíl od medicinbalů jsou velmi účelné pro procvičování drobné motoriky rukou a zápěstí a vyžadují zvládnutí

poměrně obtížné techniky spojené s velkým a procítěným pohybem celého těla (charakter moderní gymnastiky!).

Hrátky s medicinbaly

Několik důležitých upozornění:

- **hmotnost medicinbalů vybírat podle věkové kategorie, pro běžné cvičení žactva a žen a dorostenek jsou ideální medicinbaly kilové (případně i dvoukilové)**
- **při házení a chytání medicinbalů je nutno zachovávat tzv. „hráčský střeh“, nikdy nechytáme do tzv. „koše“, ale házíme od ramen trčením a stahováním míč přijímáme, chytáme**
- **pozor na bezpečnost. Důležitá je kázeň – medicinbal je dost nebezpečná zbraň, pokud jím někdo např. dostane do obličeje, může dojít k velmi nepříjemnému úrazu (Dodržovat přesně pokyny k házení i chytání v prostoru, cvičenec si nesmí určitý pohyb v poslední chvíli „rozmyslet“!)**

Nemyslím si, že aktivity uváděné v další části této stati jsou vyčerpávající, spoléhám na zkušenosti cvičitelů a jejich nápady a vlastní invenci:

1) **volná chůze (případně klus) po prostoru tělocvičny – skrčit předpažmo, medicinbal před prsa – vyhazování a chytání**
2) **Totéž, ale na povel stoj – předklon a míč kutálet před sebe do prostoru. Okamžitě uchopit a zvednou „cizí“ medicinbal a pokračovat v chůzi s vyhazováním**
   ***Variace* – totéž, ale při povelu ke kutálení odebrat jeden z medicinbalů – na koho se pak nedostane, odchází ze hry (nehodí se pro začátek hodiny, kdy je třeba cvičence zahřát). Je možno určit náhradní činnost těm, kteří postupně vypadávají ze hry.**
3) **„Předháněná“ dvou míčů! Cvičenci v kruhu jsou rozděleni na dvě družstva – střídavě „první“ a druzí“. Každé družstvo má jeden medicinbal a hráči si ho přihrávají po kruhu – „první prvním“ a „druzí druhým“. Na začátku hry jsou medicinbaly družstev na protější straně kruhu. Snaha o co nejrychlejší přihrávky, jakmile míč jednoho družstvo předhoní druhý, družstvo získává bod. Při opakování je opět nutno vrátit medicinbaly na protější strany kruhu.**
4) **Házení přes kruh. Cvičenci stojí opět v kruhu, cvičitel zahájí hru vyvoláním jména jednoho z hráčů a tomu hodí míč. Dál pokračovat stejně, ale jméno vyvolává cvičenec, který před tím chytil míč**
   ***Variace* – totéž, ale po odhodu běží cvičenec na místo toho, komu před tím přihrával**

5) **Štafety s medicinbalem – závod družstev v zástupech**
   - **míč předáváme pod rozkročenýma nohama**
   - **míč předáváme ve vzpažení nad hlavou**
   - **míč předáváme střídavě vpravo, vlevo**
   - **střídavě, jeden přes hlavu, druhý pod nohama**
     Ve všech případech poslední v družstvu přenáší medicinbal vpřed a celé se opakuje!
   - **všichni předávají pod nohama, pak okamžitě vzpor sedmo (všichni na jednu stranu nohama) Poslední uchopí míč, skáče vpřed přes natažené nohy, ti, co zůstávají za ním rychle vztyk - a celé se opakuje, dokud všichni nestojí na svých původních místech.**
     Místo vzporu sedmo možno provádět leh na břicho, případně i vzpor ležmo vysazeně
6) **Základní gymnastika – předklony, vzpřimy, dřepy, vztyky, úklony a záklony, předpažit, upažit, zapažit, paže vpravo, vlevo, skrčit předpažmo atd. Střídat cvičební polohy – stoje, dřepy, sedy, kleky, lehy (na záda, na břicho, na bok).**

Spojit s chůzí, poskoky, běhy, vyhazováním a chytáním.
Míč v držení obouruč, případně i jednoruč.

7) **Cvičení dvojic (obdoba trojice!) – házení, chytání, kutálení, cvičenky ve dvojici proti sobě**
   - **Přehazování – cvič. A vrchem, cvič. B spodem a opačně**
   - **Cvičenky A hází – cvičenky B kutálí a opačně**
8) **„Hoď a běž!“ závod družstev – člunková štafeta. Každé družstvo je rozděleno na dvě části, které stojí v zástupech proti sobě.**
   - **První cvičenka hodí míč první cvičence v druhé části družstva a rychle se zařadí na konec svého zástupu atd.**
   - **Totéž, ale po odhodu cvičenka běží na druhou stranu zástupu a zařadí se na jeho konec**

   Vyhrává družstvo, ve kterém stojí všichni cvičenci na svém místě dříve.
9) **Cvičení na posilování břišních svalů –**
   leh na záda – vzpažit, míč nad hlavou obouruč – předklon – přednožit a předat medicinbal mezi kotníky – vzpřim – spustit nohy na podložku.
   Totéž opačně – míč předáváme nohama do rukou
   ***Variace* – totéž, ale cvičenci leží za sebou v zástupu, první cvičenec předá míč z rukou mezi kotníky a pokračuje z kotníků dalšímu cvičenci do rukou, atd.**
10) **„Zadková“ házená. Herní plocha je rozdělena na dvě stejné části a uprostřed rozdělena výraznou čarou, stejně tak je čarou vymezen konec herního území na obou stranách. Družstva jsou připravena ke hře na těchto zadních čarách v sedu pokrčmo, medicinbal je položen na střední čáře uprostřed. Při hře se cvičenci posunují pouze po zadní části těla a pomáhají si rukama a nohama. Na povel vyrazí vpřed, snaží se získat míč a dopravit ho jakýmkoliv způsobem za koncovou čáru protihráče. Míč mohou kopat, házet, přenášet, vzájemně si přihrávat, za koncovou čáru protihráče ho mohou hodit nebo donést a položit. Platí ovšem jedno důležité pravidlo – zadek zůstává stále na zemi.**
    Hraje se buď na předem určený čas, nebo na dosažení určitého počtu „gólů“.
    Hra je fyzicky značně náročná, pozor na surovosti, ke kterým to v zápalu boje svádí.

„Nikoliv žít, být zdráv je život!“

„Non est vivere, sed valere vita est!“ **Martialis**

Královská disciplina - kužele

Aby bylo jasno! Slovo kužel je rodu mužského (ten kužel), ale i ženského (ta kužel). Takže je gramaticky správné použití měkkého „i“ i „y“! Můžeme tedy směle psát – jak skladba s kuželi, tak i skladba s kužely. Osobně – protože používám slovo kužel v mužském rodě (podle názvosloví), dávám přednost výrazu „skladba s kuželi“ a tak byly také označeny všechny kuželové skladby, na kterých jsem měla autorskou účast.

Kužele byly vždy parádní ženskou disciplinou, konečně i k prvnímu sletovému vystoupení v r. 1901 použily ženy kužele. Poslední velkou hromadnou kuželovou skladbou byla Mozartova „Malá hezká chvilka“, která se cvičila několik let na oblastních sletech v celé republice. Bohužel se stává zvykem, že se cvičení s náčiním v běžných hodinách zařazuje málo, takže se pak při nácviku musí začínat vždy znovu – a protože „kuželem to bolí!!“ cvičenky se ho obávají a často ho vynechávají.

Jak tedy postupovat při nácviku? Píšu tuto stať na základě dotazu cvičitelky, která sama cvičení s kuželem ovládá, ale chybí jí metodika – jak to udělat, aby to nebyla otrava, abychom nechodily ze cvičení mírně „oboulované“ a jak spojit obtížnou techniku s pohybem celého těla, aby tato technika nebyla samoúčelná.
Takže tedy od začátku:
Kužel držíme většinou za tzv. „hlavu“, ale někdy i za „tělo“, nebo „patku“, cvičenky MG používají také držení za „krk“. Hlavním úkolem nácviku v našich jednotách bude naučit cvičenky základním pohybům s kuželem v pevném držení (v prodloužení paží), což celkem problémy nedělá a nácvik „malých kroužků“, kdy se kužel volně protáčí v dlani – a to je ta obávaná část nácviku. Postupem času zjistíte, že je to trik!
Důležitá poučka číslo 1 – v pevném držení ovládá pohyb kužele ukazováček udržující směr kužele v prodloužení paže. Při nácviku malých kroužků je nutno uvolnit držení hlavy kužele, která se pohybuje mezi palcem a ukazováčkem, protáčí se v dlani a pozor! Neměla by se nikdy dostat mezi ukazováček a prostředníček! Čím je držení volnější, tím je vytvoření „kroužku“ snazší!
V praxi je nutno zvolit šikovnou, „chytlavou“ hudbu vhodného tempa (začátek spíš volnější) a začít velkými běžně známými pohyby, kdy jsou kužele v prodloužení paží, vztyčování a spouštění kuželů, pomalu přidávat i pohyby po obloucích a kruhy v rovině čelné i bočné, vlny trupu, „osmy“, procvičovat je v klidu, za pohybu z místa a mezi to stále zařazovat nácvik malých kroužků, nepospíchat!
Malé kroužky nacvičovat nejdříve jednou, pak druhou paží, pak oběma. U kroužku před paží zařaďte nejdřív pouze komíhání kužele ve volném držení před paží, ťuknutím ukazováčku dodáte pohybu švih a kužel opíše kroužek. Při nácviku kroužku za paží je nutno vytočit dlaň vzhůru, pokrčit paži a uvolnit kužel v dlani, rychlým napnutím paže dostane kužel potřebnou energii a vytvoří kroužek. Po zvládnutí malého kroužku před pažemi a za pažemi spojovat kroužek vpředu a vzadu, což znamená přetáčet dlaň vzhůru a zpět do normálního držení. Nejjednodušší je nácvik v upažení v čelné rovině, pak v rovině bočné (v předpažení, v předpažení vzhůru nebo dolů). Vrcholem bude nácvik malých kroužků ve vzpažení a z toho pak už vychází „mlýnek“.
V bočné rovině je snazší – na př. ZP – stoj – připažit

I. **1 – 4 výkrok levou – předpažením vzpažit kužele nad hlavu svisle**
II. **1 – 4 čtyřmi malými nesoudobými kroužky za pažemi zvolna připažit**

V čelné rovině začít nácvik pravou (levou) ve vzpažení: malý kroužek vlevo (platí pro nácvik obou paží – začínáme vlevo! vždycky!), pak spojovat malý kroužek vlevo a velký kruh vlevo. Totéž obouruč – najednou, soudobě! Malé kroužky před pažemi a za pažemi vlevo spojitě! Pak už stačí buď: mírně zpozdit pohyb jedné paže – mlýnek, nebo pomalejší postup: kroužek před paží levou, pravou, za paží levou, pravou, opakovaně. Právě cvičení s kuželi nad hlavou je tou obávanou částí nácviku, postupujte proto pomalu, spojujte pohyby paží s kuželi s pohybem na místě i při pohybu z místa, střídejte postoje - stoje, podřepy, výpady, klony trupu – ale také cvičení v různém tempu, střídejte rychlý pohyb s výdržemi a pamatujte, že základem je vždy pohyb těla, jeho držení a dokonalé provedení – náčiní činí určitě pohyb obtížnější, ale dovoluje různé variace, čímže činí celé cvičení zajímavější. Důležitou složkou správně provedeného pohybu je i pohyb hlavy, která (pokud to není vysloveně určeno jinak!) vždy sleduje pohyb náčiní.

Pokud máte malý zásobník cviků, použijte popis kterékoliv skladby z minulosti – najdete tam spoustu vazeb, které jsou pro nácvik zajímavé a inspirativní.
A ještě něco: je nás spousta, které ovládáme (a milujeme) skladbu „Koncert“. Pusťte si ji a zkuste vzít do ruky kužele! Naprostá většina skladby se dá s kuželi zacvičit bez jakékoliv obměny, několik drobných úseků si jistě přizpůsobíte samy - např. mlýnek nad hlavou ze skladby obměňte mlýnkem ve vzpažení v rovině čelné, tam, kdy je potřeba rychle připažit je možno využít spuštění kužele do držení za tělo, případně jeho vztyčení. Jedinou potíž by mohlo dělat pouze rychlé tempo, pohyb s kuželem je většinou větší, rozsáhlejší než pohyb paží bez náčiní, takže pozor!

Ty z nás, které už s kuželi cvičily, mají kužele rády, je třeba to naučit i ty ostatní, snad se nám podaří ještě někdy se setkat s kuželovou skladbou, která by potěšila naše srdce!
Hodně zdaru, dobré nálady, společných prožitků při poslechu a pohybovém vyjádření krásné hudby a žádný stres!
Nazdar!
Jarina Žitná

Pozor! Blíží se jaro….

Je čas na zařazování tzv. „užitých cvičení“ nebo také „přirozených cvičení“, které budeme potřebovat při nácviku atletických disciplin a při pobytu v přírodě.
Mezi „užitá“ cvičení patří:
běhy – skipink, lifting, koleso, starty z různých poloh, štafetové běhy s předáváním „štafety“, běhy s plněním úkolů (házení na cíl, sbírání a odkládání předmětů), „indiánský běh“ (pravidelné střídání chůze a běhu) atd.
skoky – cvičení pro zlepšení odrazové síly, skoky jednonož a snožmo, opakované přeskoky překážek, nácvik odrazu pro dálku (skoky z žíněnky na žíněnku), využití pružného můstku, případně trampolinky
silová cvičení – zvedání, přenášení a odkládání břemen, hod břemenem (v tělocvičně medicinbal, venku kámen, poleno), cvičení s břemenem, možnost využití cvičence jako břemene
překonávání překážek a drobná úpolová cvičení – využití přirozených schopností cvičence, důraz na pohyblivost, mrštnost, rychlost a sílu

Hry – zábava i výchova

Hry jsou kořením činností žákovských složek – ať už je hrajeme v tělocvičně nebo na hřišti, chodníku nebo ve volné přírodě. Využívají přirozené soutěživosti cvičenců a snahu splnit zadané úkoly.
Dnes několik méně obvyklých her, které by nám pomohly rozšířit repertoár.

***Souboj šermířů* – (obratnost – kužele, tyče, venku třeba dřevěné válečky)**
Na zemi vyznačte dva kruhy přibližně o průměru jeden metr. Vzdálenost mezi oběma kruhy 1až 1, 30 metru (podle délky tyčí – holí, které má každý hráč). Na okraj každého kruhu postavte jeden kužel, v každém kruhu stojí jeden ze soupeřů – z kruhu nesmí vystoupit, hůlku mohou zvednout pouze do výše pasu (bezpečnost!) Na povel se každý šermíř snaží svou holí porazit protivníkův kužel a zároveň bránit svůj kužel před

protivníkem. Za poražení protivníkova kužele získává šermíř bod a hra se opakuje. Hraje se buď na předem určený počet vítězných bodů, nebo na předem určený celkový čas.

Přebíhání mezi ploty - (rychlost, hrají všichni cvičenci)

V tělocvičně tvoří ploty stěny sálu. Cvičenci stojí všichni na jedné straně (u plotu), uprostřed hrací plochy stojí strážce („chytač“). Na povel začnou cvičenci přebíhat od jednoho plotu (stěny) k druhému, dotknou se plotu, obrat a hned běží zpět k prvnímu. Strážce se snaží chytat, jakmile dá někomu babu, zařadí se do hry a chycený cvičenec se stává strážcem. Ostatní stále přebíhají z jedné strany na druhou a počítají si počet ukončených přeběhů. Vítězí ten, kterému se podařilo přeběhnout 25x, pokud hrajete na určený čas, vítězí ten, kdo má nejvíce ukončených přeběhů.

Dvacet polí – (obratnost, přesná „muška“ – míčky)

Asi 2 metry od stěny vyznačte obdélník (přibližně 30 cm až 6 metrů), rozdělte ho na 20 políček a do každého napište číslo 1 – 20.
První varianta: hráč postupuje postupně podle čísel. Z odhodové čáry hází do každého políčka tak, aby se míč odrazil a cvičenec ho chytil.
Druhá varianta: Cvičenec odbíjí míček o stěnu, tak aby se od stěny odrazil do příslušného políčka a cvičenec ho chytil (daleko obtížnější!)
V obou případech – jakmile cvičenec udělá chybu, musí přerušit hru a počkat, až na něj opět přijde řada. Za chybu se považuje netrefení do políčka, případně dopad míčku na čáru, nebo nechycení míčku. Vyhrává ten, kdo se nejdříve dostane do dvacátého políčka.

Poslepu po stezce – (cvičení hmatu, orientace poslepu – předměty na vyznačení stezky)

V tělocvičně, na hřišti nebo někde na louce vytvořte klikatou stezku asi 30 mm. dlouhou. Venku k vyznačení můžete použít kameny, v tělocvičné jakékoliv náčiní. Hráči přicházejí po jednom se zavázanýma očima a mají za úkol projít ji co nejrychleji, při čemž se mohou řídit pouze hmatem. Konec stezky je výrazně označen tornou, v tělocvičně třeba kozou. Vítězí závodník s nejkratším dosaženým časem. Teprve když závodník ukončí hru, může si sundat šátek a sledovat, jak si počínají ostatní. Před závodem nesmí připravenou trať vidět.

Vybráno z „Encyklopedie her“ Miloše Zapletala

Nejenom pohybem živ je sokol

Národní identita

Sledujeme-li peripetie vývoje českého národa v různých časových obdobích, nutně nám dojde, že to nikdy nebylo snadné, ale je fakt, že i jako malý národ jsme se vždy nějak ubránili a rozhodně jsme nezaostávali za ostatní Evropou. Popisovat však různé politické zvraty, střídání válek a různých spojenectví, která se často měnila, není a nemůže být úlohou obecné stati o národní identitě – nejsme studenti historie. Potřebujeme však znát alespoň základní události a problémy – zvlášť dnes, kdy nás media často ohlupují tvrzením o naší národní méněcennosti.

Zastavení 13. – osvícenství.

Habsburská říše zabírá velkou část střední Evropy, čeština je na indexu a jediným povoleným náboženstvím je katolicismus. Přes značný národnostní útlak však tuto dobu nemůžeme označit za dobu úpadku. Dochází k obnově hospodářství, pomalu se zahlazují škody způsobené válkami a pokračuje barokní výstavba země. Budují se chudobince, špitály, invalidovny, staví se první vodní elektrárny, začínají vznikat manufaktury, které nahrazují cechy. Rovněž kulturní život - divadla, hudba – není zanedbatelný.

Dobu protireformace střídá období osvícenství, ve vyšší společnosti se stále více uplatňuje vliv francouzský. Nápadný je odklon od náboženství, které v baroku stálo v popředí zájmu, do popředí se dostává úloha státu, svobodný rozum se stal mírou všech věcí. Obrací se proti privilegiím náboženským, sociálními hospodářským – což stojí v základním rozporu s principy státu feudálního a protireformačního. Vyžaduje rovnost pro všechny občany bez rozdílu víry a stavu. Prvním panovníkem, který se řídil tímto novým programem a důsledně ho praktikoval, byl Josef II. Je ovšem nutné připomenout, že mu půdu pro reformy připravila již vláda jeho matky Marie Terezie. V osvícenství bylo nejvyšším zákonem usilovat o blaho státu, při čemž se panovník nemá ohlížet na privilegia zemí a stavů, jde-li o obecný prospěch.

Revoluce shora je v době osvícenské doprovázena revolucí zdola. Vyžadovala pro každého občana nejen rovnost před zákonem, ale také svobodu spolupůsobit v životě státním i hospodářském. Žádala konstituční zřízení, ve kterém se panovník dělí o moc zákonodárnou s volenými zástupci občanů.

Francouzská revoluce propukla s obrovskou silou, žádala dokonce zrušení královské moci a zřízení republiky. Byla přirozeným výsledkem jednak sociální nespokojenosti v zemi, ale především novými myšlenkami a vědomostmi, které se rozšířily do nejširších vrstev společnosti. Hlavní myšlenkou nového filosofického směru byla povinnost, aby se člověk řídil především vlastním rozumem – ne vírou! Osvícenství hledalo smysl života na Zemi, ne v posmrtném životě. Angličan John Locke hlásal novou myšlenku, totiž že veškerá moc nepochází od Boha, ale z lidu. Stanovil přirozená práva člověka – svobodu vyznání a svobodu tvořit vlastnictví. Známější než Locke jsou především francouzští osvícenci, především Francois Marie Arouet, známější jako Voltaire, encyklopedista Denis Diderot a především Jean Jaques Rousseau, hlásající návrat k přírodě. (Bohužel, tato jména by si zasloužila vlastní zajímavou stať, protože jejich myšlenky ovlivňují dnes i nás – i když si to neuvědomujeme!) Rozvoj myšlení byl podmíněn rozvojem věd a šířením vědckých poznatků (Lavoisier – chemie, Linné – botanika, Galvani – vynález galvanického článku, Volta – elektrická baterie, Watt – parní stroj!) Průběh francouzské revoluce měl obrovský vliv na celou Evropu, bohužel, někdy i negativní.

Politické probuzení se v našich zemích od počátku pojilo i s probuzením národním. Proti chladnému realismu osvícenskému se uplatňuje také romantismus (J. J. Rousseau). Ve společnosti se začíná uplatňovat zájem o národní dějiny a jejich zásluhy, sílil zájem o rodný jazyk a láska k němu, vzniká kult národní svébytnosti – a to jak na poli hospodářském, tak i kulturním. Zároveň s národními zájmy a ideály se začínají rozvíjet i ideály demokratické, které chtějí dát obyvatelstvu také práva hospodářská a politická.

Evropa se dostala do varu myšlenek a idejí, které ovlivňovaly snad všechny její správní celky, tím spíš české země, které ztratily po Bílé hoře svobodu.

Po smrti císaře Karla VI. vymřel rod habsburský po meči. Na základě tzv. pragmatické sankce z roku 1713 se v případě, že dojde k této situaci, stává právoplatným vládcem nejstarší dcera. Říši tedy zdědila Marie Terezie – a zdědila těžké břemeno. Bylo jí teprve 23 let, byla žena – a najednou se stala vládkyní velké a mocné říše. Bohužel však zdědila i mnoho problémů, které se na začátku vlády zdály nad její síly. Byl to však omyl! Byla provdána za Františka Lotrinského, pána v Toskánsku, kterého prý upřímně milovala,

žila s ním v harmonickém manželství a porodila mu 16 dětí. Panovnickou moc Marie Terezie vykonávala sama, František se nestal králem českým ani uherským. Byla to žena velmi energická, s bystrým rozhledem a odvahou, její vláda byla později hodnocena jako vláda úspěšná.

V době, kde se Marie Terezie ujala vlády, vládla v zemi nespokojenost, chyběly peníze, armáda byla demoralizována celou řadou proher. Za hranicemi číhali nepřátelé, z nichž je třeba v první řadě jmenovat Karla Alberta, bavorského kurfiřta a Fridricha II. Mariino vojsko bylo na jaře r. 1740 poraženo a po té ztratila Slezsko. V květnu 1743 byla korunována v Praze, ale problémy s Fridrichem pokračovaly, až v prosinci 1745 uzavřela s Pruskem tzv. drážďanský mír. Klid ovšem nenastal, v letech 1756 – 1763 se konala tzv. válka sedmiletá. Marie Terezie na radu Václava z Kounic usilovala o přátelství s Francií, která se dostala do potíží a sporů s Anglií kvůli koloniím, získala přízeň ruské carevny Alžběty a Augusta III. který byl zároveň králem saským a polským a Švédsko. K rozhodující bitvě došlo v samé blízkosti Prahy, u Štěrbohol, Ferdinad zvítězil a oblehl Prahu. Nakonec byl poražen u Kolína – a tato bitva, podle slov samotné Marie Terezie, zachránila monarchii. Ani pak ovšem nebyl klid ani v říši, ani v Evropě.

Pro nás je ovšem důležitá situace v českých zemích. Při své korunovaci se Marie Terezie zavázala dbát samostatnosti českého státu, tuto přísahu však porušila a naopak se snažila spojit země české a rakouské v jediný stát. Marie Terezie chtěla vybudovat pevný stát, obávala se Pruska, těžce nesla neshody české a rakouské dvorské kanceláře. Z původně zaostalé říše se snažila vybudovat říši moderní a nutno říci, že se jí to dařilo. Moc panovníka byla posílena, byly vytvořeny reformy soudní a berní (zdaněna šlechtická půda), panovník jmenoval státní úředníky. Stát zasahoval do vztahů mezi vrchností a poddanými, většinou v jejich prospěch. Zrušit nevolnictví se však Marie Terezie neodvážila.

Podporovala zakládání manufaktur a rozvoj průmyslové výroby, za její vlády se budovaly komunikace, poštovní spojení, byla zavedena jednotná soustava měr a vah a jednotná měna. Snažila se, aby nedocházelo ke konfliktům se stavy. Byla sice konzervativní, hluboce katolicky věřící, ale rádce si vybírala většinou z osvícenců. Ne vždy s jejich názory souhlasila a snažila se korigovat jejich radikálnost. Její konzervativnost se zvětšovala s pokračujícím věkem – dostávala se tak do sporů se svým synem a spoluvladařem Josefem II. Vládla 40 let.

Zvláštní význam měly reformy ve školství, které bylo až dosud plně v rukou církve a obcí. Teď byly postátněny.

Od roku 1774 byla zřízena při každém farním chrámu škola triviální (obecná), ve městech škola hlavní a v Praze a Brně školy normálni – vzorné, s kurzy pro budoucí učitele. Komenského zásady moderní školy – výuku v jazyce mateřském, rozvinující se v zemích protestantských – neakceptovala. Ve vyšších ročnících byly totiž školy německé, tzv. školy normální byly pouze německé. Po zrušení jezuitského řádu se vyučování stalo doménou piaristů a dokonce i světských učitelů. Ti měli prim hlavně na univerzitě. Školství bylo dotováno z fondu vzniklého po zrušení jezuitského řádu. Školy podléhaly státnímu dozoru, vyučoval se dějepis, geografie, přírodní vědy a vědomosti potřebné pro úředníky.

Úroveň výuky se rozhodně zlepšovala, ale docházelo k postupné germanizaci a místo latiny se začala více používat němčina. To, samozřejmě, vzbuzovalo značný odpor v české společnosti, takže začínají vycházet různé obrany jazyka, používají se fakta z dějepisu, vzrůstá kulturní povědomí vzdělanců. Marie Terezie se původně o germanizaci nesnažila, dokonce i podporovala používání češtiny v základních školách, později se situace zhoršila, němčina měla v každém případě přednost. Na středních školách se vyučovaly české dějiny, ale v německém jazyce. Přesto však čeština nikdy

nezmizela z veřejného života nadobro, jazyková rovnoprávnost nebyla nikdy oficiálně popřena. Jako pravověrné katolička měla však vliv i na reformy v životě církevním – vymohla zrušení některých svátků, omezila pouti, bojovala proti pověře a dohlížela na správu církevního jmění, pečovala o zřizování nových farností a biskupství. Nikdy nedovolila zrušit zákony proti nekatolíkům
Její vláda vytvořila předpoklady pro osvícenskou vládu svého syna – císaře Josefa II.

Jarina Žitná

Deklarace lidských práv

navazuji na článek „Lidská práva a zákon“ z minulého čísla. Měli bychom totiž přesně vědět, o čem mluvíme a víc rozumět celé této problematice – to proto, aby s námi nemohl nikdo a nikdy „orat“ a namlouvat nám něco, co se nezakládá na pravdě – nebo je úmyslně zkresleno. Dočetla jsem se, že ve středověku soudce nesoudil, ale „nalézal spravedlnost“. Tu hledal „ve svém svědomí a srdci“ – při rozhodování byl povinen postupovat v souladu se zákony světskými i božími. Pokud světské zákony nevystihovaly podstatu viny, přišly na potaz zákony boží. Otázkou bylo, jestli je viník schopen nápravy – ale musel se o nápravu snažit sám, ne jako dnes, za peníze daňových poplatníků. Ti, kdo skutečně chtěli napravit svou vinu, měli dostat šanci. Zároveň však měl soud a soudce chránit poctivé občany, proto bylo nutno občas se uchýlit i nejtěžším trestům, včetně hrdelnímu. (Vzhledem k tomu, že soudci byli pouze lidé, rozhodně netvrdím, že vždy a za každých okolností byly rozsudky v pořádku).
Lidská práva – to je, oč tu dnes běží.
Další část textu je doslova převzatá z „Breviáře positivního anarchisty“ Vlastimila Vondrušky (strana 201 – 203):
Zajímavé je, že vůbec první dokument toho druhu vyšel za mořem, když 13 amerických osad vyhlásilo svou nezávislost na Velké Britanii. Stalo se v roce 1776 a autorem tzv. „Deklarace nezávislosti“ byl Thomas Jefferson. V podstatě měl tento dokument pouze vysvětlovat a upřesnit podmínky odtržení a právo na vytvoření vlastního nezávislého státu. Obviňuje Anglii ze zvůle páchané na americkém lidu a zdůvodňuje povstání a právo na samostatnost. I když tato Deklarace neobsahuje vymezení lidských práv jako takových, objevuje se v ní nová idea – totiž „že právo vládnout“ vychází z vůle lidu. Lidskými právy se skutečně zabývá až Ústava Spojených států. V každém případě však americká Deklarace nezávislosti vyprovokovala vytvoření dalších dokumentů řešících toto téma. Původní Deklarace nezávislosti se dostala do Evropy, především do Francie, kam ji přivezl generál La Fayette po svém návratu domů – v Novém světě se jako zástupce Francie zúčastnil bojů za svobodu. A tak v roce 1789 zhruba měsíc po vypuknutí revoluce dobytím Bastily (věznice) vyšlo ve Francii „Prohlášení práv člověka a občanů“. Dokument schválilo tehdejší Ústavodárné národní shromáždění jako první krok k připravované Ústavě. Tento dokument byl později přejmenován na „Deklaraci lidských práv“ a stal se základním kamenem vývoje v Evropě.
Deklarace lidských práv měla 17 bodů, které se dají samostatně vyhodnocovat a dodnes platí.

1) **Lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. Společenské rozdíly se mohou zakládat pouze na prospěšnosti pro celek.**
2) **Účelem každého politického společenství je zachování přirozených a nezadatelných práv člověka. Tato práva jsou svoboda, vlastnictví, bezpečnost a právo na odpor proti útlaku.**
2) **Princip veškeré svrchovanosti spočívá v podstatě národa. Žádný sbor, žádný**

jednotlivec nemůže vykonávat moc, která by z něj nebyla výslovně odvozena.

4) Svoboda spočívá v tom, že každý může činit vše, co neškodí druhému. Proto výkon přirozených práv každého člověka nemá jiných mezí než ty, které zajišťují ostatním členům společnosti užívání týchž práv. Tyto meze mohou být ustanoveny pouze zákonem.

5) Zákon má právo zakazovat pouze činy škodlivé společnosti. Nikomu nemůže být bráněno v tom, co není zakázáno zákonem a nikdo nemůže být nucen činit něco, co zákon nenařizuje.

6) Zákon je vyjádřením všeobecné vůle. Všichni občané mají právo zúčastnit se osobně či prostřednictvím svých zástupců při jeho vytváření. Zákon má být stejný pro všechny, ať už poskytuje ochranu či trestá. Všichni občané, jsouce si před zákonem rovni, mají stejný přístup ke všem hodnostem, veřejným úřadům a zaměstnáním, podle svých schopností a jen na základě rozlišení, která vyplývají z jejich ctností a z jejich nadání.

7) Každý člověk může být obžalován, zatčen nebo uvězněn pouze v případech stanovených zákonem a pouze způsoby, které zákon předepisuje. Ti, kteří vyžadují, vyhotovují, vykonávají nebo dávají vykonávat svévolné příkazy, mají být potrestáni, ale každý občan předvolaný nebo vzatý do vazby na základě zákona, musí okamžitě poslechnout, jinak se stává vinným pro odpor.

8) Zákon má stanovit pouze tresty, které jsou nezbytné a zřejmě nutné, každý může být potrestán pouze na základě zákona schváleného a vyhlášeného před spáchaným činem a zákonně prováděného.

9) Každý člověk je pokládán za nevinného až do té doby, kdy je nesporně prokázána jeho vina. Jestliže se pokládá za nezbytné zatknout jej, každá přísnost, která by nebyla nutná k zajištění jeho osoby, má být přísně potlačena.

10) **Nikomu se nesmí dít újma pro jeho názory, i náboženské, ledaže by jejich projev rušil pořádek stanovený zákonem.**

11) **Svobodné sdělování myšlenek a názorů je jedním z nejdrahocennějších práv člověka, každý občan tedy může svobodně mluvit, psát, tisknout, jest se mu však zodpovídat za zneužívání této svobody v případech zákonem stanovených.**

12) **Záruka práv člověka a občana vyžaduje existenci veřejné moci, tato moc je tedy zřízena ve prospěch všech a ne k osobnímu užitku těch, kterým je svěřena.**

13) **K vydržování veřejné moci a k úhradě správních výdajů je zapotřebí společných daní – mají být rovnoměrně rozvrženy na všechny občany podle jejich majetkové schopnosti.**

14) **Všichni občané mají právo určit sami nebo prostřednictvím svých volených zástupců potřebnost veřejných daní, svobodně k nim dát souhlas, kontrolovat jejich používání, určit jejich kvótu, základ, způsob jejich vybírání a dobu jejich trvání.**

15) Společnost má právo žádat na každém veřejném úředníkovi počet z jeho činnosti.

16) Společnost, ve které záruka práv není zajištěna a ve které rozdělení moci není zavedeno, nemůže o sobě říkat, že má ústavu.

17) Protože vlastnictví je nedotknutelným a posvátným právem, nikdo ho nemůže být zbaven kromě případu, kdy by to vyžadovala zákonně zajištěná veřejná nezbytnost, a pod podmínkou spravedlivého a předchozího odškodnění.

(Text deklarace je převzat z publikace Vlastimila Vondruška „Breviář pozitivní anarchie“! vydáno v r. 2016 v Brně – www.mobaknihy.cz Vřele doporučuji koupit, půjčit a hlavně přečíst – ale pozor! je to horší než detektivka!!)

Srovnejte si to se současnou situací v Evropě i ve světě – a především u nás, kdy jsme tlačeni ze všech stran a možná, že se především „utlačujeme“ sami. V každém případě se tu neměří všem stejně. Zločincům je přiznáváno víc práv než těm poctivým, peníze a kariéra se stala jediným ukazatelem úspěchu, ti, které jsme ve volbách volili, nás většinou zklamali na celé čáře – „spravedlnost pro všechny“ – to budí pouze útrpný úsměv a strašnou nevíru a občanskou lhostejnost!
„Hlavně jde o to, aby lidé neměli fundované politické názory a aby byli roztříštěni do skupin. Ty se označí jako nedotknutelné minority a pod záminkou tolerantnosti se uměle udržují při životě. Minority mají za úkol vytlačit přirozená společenství, jako je rodina, národ, náboženská i společenství nebo stav. Bude pak snadnější homogenizovat bezbrannou populaci. Vládnoucí struktury doufají, že to všechno zvládnou, protože mají v rukou technické prostředky!“ (To jsou slova českého filosofa a filologa Jiřího Hájka, citovaná v již zmíněném „Breviáři“).
Čím dál víc mi dochází, že, kromě metodických článků, je správné zařazovat do Souzvuků obecné články dotýkající se problémů, které za nás nikdo nevyřeší!
Jarina Žitná

„Když chceš vědět, kdo jsi a co chceš dělat, musíš se rozhodnout, kde je tvé místo ve světě!“ **(Simone de Bouvoir)**

O naší pospolitosti

Nehledě na to, že v rámci celosvětových tendencí je také u nás patrné směřování k individualismu, jsou na druhé straně lidsky přirozené rysy pospolité kolektivity nezbytné pro existenci společnosti. Pocit sounáležitosti nás, kteří žijeme na stejném území, máme společný jazyk, kulturu, dějiny, mýty, ale prožíváme i společné události v současnosti, charakterizujeme jako národní pospolitost. Jedinec by pak sebe měl vidět v celospolečenském kontextu a uvědomit si, že je součástí většího celku a svou existencí přispívá k dobru těch druhých. Od politické reprezentace právem žádejme, aby v zásadních otázkách zájmu republiky, a tedy nás Čechů, byla pospolitá a svorná. Často se bohužel setkáváme s pošlapáním důvěry ve vlastní identitu, s jejím zesměšňováním, jednostranným výkladem dějin jako prohry, selháním a snižováním postavení vlastního jazyka. I pospolitost vyžaduje, aby byla pěstována. Výrazný podíl přitom mají mít média. Přemíra nedobrých zpráv bez vyvážení pozitivními, s nimiž by se jedinec mohl identifikovat, podporuje spíš odcizení národnímu kolektivu. Totéž platí o filmech, označovaných s oblibou jako hořké komedie, které líčí, často s nadsázkou, zejména záporné jevy naší společnosti. Pocit pospolitosti v nás ovlivňuje i náš vztah k spoluobčanům. Mnozí novináři píší o své zemi a národu s odstupem, neztotožňují se s ním, i když jde o události týkající se celého společenství. Neříkají my, ale oni. Nedostatek sympatie a lhostejnost v chování k ostatním je možná i jednou z příčin bezohlednosti na našich silnicích. Také vandalismus a řádění sprejerů může vést k podobným závěrům. Úklid sněhu před domem, třebaže vlastníkovi chodník nepatří, by měl být chápán jako pomoc obci. Tento aspekt potřebné vzájemnosti nebyl bohužel před zrušením dřívější zvyklosti brán v úvahu. Zazněl tenkrát dokonce nemorální názor, že odškodnění zraněných vyjde města laciněji než nákladné odklízení sněhu. Za první republiky se na vytváření národní pospolitosti velkou měrou podíleli legionáři, různé spolky, skauti a sokolské hnutí se všesokolskými slety, které měly charakter celonárodních oslav. Také letecké dny a vojenské přehlídky měly toto vyznění. Realizace dnešních shromáždění při oslavách národně významných dní se bez podpory státních institucí neobejde. Pokud tomu tak není, lidé se uzavírají ve svých domovech před televizní obrazovkou nebo odjíždějí na svá rekreační sídla. Nedivme se proto, že vyjádřením národní hrdosti a pospolitosti se staly společné oslavy vítězství

v kolektivních hrách. Kladně je třeba hodnotit snahu některých obcí a měst podpořit pocit sounáležitosti svých obyvatel formou nejrůznějších setkání. O nich se pak píše ve vlastních časopisech pěstujících paměť místa, úctu k předkům a vzájemnou solidaritu. Morava se svými folklorními slavnostmi budiž inspirací pro české kraje naší republiky. Rovněž obnova zaniklých tradic, vítaná i podporovaná místními, je správnou cestou. Některé země mají celou řadu příležitostí k emocionálnímu semknutí národního společenství. Jmenujme třeba Polsko, kde významným dnem je 1. srpen, výročí Varšavského povstání, kde jde především také o spontánní vzpomínkové programy připravované zdola. Celé Polsko prožívá na Tři krále rozsáhlou charitativní akci, v jejímž čele stojí významné osobnosti. Církev zde plní sjednocující úlohu i dnes. V naší zemi posledním celonárodním vzedmutí vlny opravdové pospolitosti byly bohužel povodně v přelomu tisíciletí. Bohužel proto, že pozitivní pocity semknutí a solidarity vyvolávají teprve živelní pohromy. Zbývá si jen přát, aby převládaly hlavně kladné podněty podporující myšlenku souznění nás Čechů. Je to hodnota pro naši existenci a její budoucnost cenná, která si zaslouží, aby byla pěstována. Ani to se ovšem neobejde bez naší iniciativy a překonávání lhostejnosti.

Marcela Hutarová

„Krátký čas života je dostatečně dlouhý k dobrému a čestnému životu!“

(Cicero)

„Tím jediným zajisté nejvíc vynikáme nad zvířaty, že totiž mezi sebou hovoříme a že můžeme slovy vyjádřit své pocity!“

(Cicero)

Kaleidoskop

Lidé, události, výročí….

František Hrubín – básník Jobovy noci

„Ach, Čechy krásné, Čechy mé
obraze rámu prastarého,
kolikrát vytrhli tě z něho až oprýskaly barvy tvé,
ale v den slavný znovu pro zraky žárlivé
napjal tě rámař starodávný.

Díla Františka Hrubína, podobně jako Jaroslava Seiferta a Františka Holana patří svou uměleckou hodnotou mezi nejvýše hodnocená díla naší literatury.

Hrubín zemřel 1. března 1971. Mládí prožil v Lešanech na soutoku Vltavy a Sázavy. Studoval na právnické fakultě ÚK, pracoval v Městské knihovně pražské, na ministerstvu financí a od roku 1946 do r. 1963 byl redaktorem v nakladatelství Československý spisovatel. Jeho jednotlivé básnické tituly prozrazují vřelý vztah k národní kultuře, hodně píše pro děti. Jeho „Říkejte si se mnou“ ilustrované Jiřím Trnkou prošlo rukama mnoha generací našich dětí. Dalším známým titulem pro děti je „Pohádka o Smolíčkovi“ vydaná po r. 48.

V roce 1945 vychází jeho sbírka „Chléb s ocelí“ a o něco později „Jobova noc“ určená k recitaci. Měla premiéru v divadle E. F. Buriana. Verše Jobovy noci patří k nejpůsobivějším, které znám:

„…kolikrát vlast, když tma ji štvala,
řeménky řek si rozvázala
a bosa šlápla do krve….“

Hrubín se projevil i jako člověk, když v r. 1956 na sjezdu Svazu československých spisovatelů ostře protestoval proti nespravedlnostem vůči některým spisovatelům a

vyjadřoval se k nutné svobodě spisovatelské práce. Podpořil ho jedině Jaroslav Seifert. Byl pak delší dobu v nemilosti a, kromě knížek pro děti, nesměl publikovat. Když se situace uklidnila, vydává další díla – „Můj zpěv“ a „Romanci pro křídlovku“ zfilmovanou režizérem O. Vávrou. Divadelní debutem byla hra „Srpnová neděle“ situovaná do Chlumu u Třeboně, jejími protagonisty byli největší herci tehdejší scény Národního divadla – Hogr, Fabiánová, Šejbalová, Záhorský, Lukavský, Tomášová a Tříska. Ve stejném obsazení byla hra i zfilmována, pouze místo Marie Tomášové byla obsazena z neznámých důvodů Miriam Hynková.
Následovala „Křišťálová noc“, „Oldřich a Božena“ a metafora národního údělu „Krvavé spiknutí v Čechách“.
Naproti kostelu v Chlumu u Třeboně stojí v malé zahrádce maličký domeček, kam Hrubín jezdil a kde žil. Po shlédnutí „Srpnové neděle“ jsem trávila každý rok konec prázdnin v kempu u rybníka Hejtman v Chlumu, bohužel, nikdy jsem neměla štěstí potkat ho.

Generální tajemník ÚV strany M. S. Gorbačov

Stál u konce vlády Komunistické strany v SSSR a rozpadu celého imperia.
Narodil se 2. března 1931 a zasloužil se o změnu systému v Rusku i jeho satelitních státech. Prohlašoval:
„Polopravda je horší než lež!“
„Demokracie bez veřejné informovanosti neexistuje a existovat nemůže!“
Jistě, že mu nahrála tehdejší politická a hlavně hospodářská situace, ale jako reformátor systému se zapsal do dějin. Za svou činnost se stal nositelem Nobelovy ceny míru v r. 1990, o dva roky později v r. 1992 mu – jako prvnímu cizinci vůbec – udělil prezident USA Regan vyznamenání Freedom Avard.

Zprofanovaný svátek – MDŽ

V minulosti svátek bujarých oslav, pijatik – a často manželských neshod. Jenže bychom si měli uvědomit, že to není jen tak ledajaký svátek a že je na co vzpomínat a co brát na vědomí.
Že byla ženská (původně i dětská) práce soustavně podhodnocována – není asi pro nikoho novinkou. Nespokojenost vzrůstala hlavně v místech tovární velkovýroby, kde práce v jednotlivých profesích byla často jedinou možností, jak se uživit. V r. 1903 byla v New Yorku založena Women´s Trade Union League, která o pět let později organizuje generální stávku v textilní továrně Triangle Shirtwaist Factory. Dvacet tisíc žen vydrželo 13 týdnů stávkovat za zlepšení pracovních podmínek a zvýšení mezd. Příliš neuspěly, většina z nich přišla o místo. V r. 1910 prošlo 40 tisíc žen- švadlen New Yorkem a o rok později bylo v Kodani na sjezdu žen – socialistek rozhodnuto každým rokem se vracet k této vzpomínce.
Bohužel, události se ještě dramaticky vyhrotily. 8. března 1911 došlo k obrovskému požáru budovy továrny, při kterém se prokázalo naprosté nedodržování požárních předpisů – v budově byly falešné požární únikové prostory, zamčené vstupy do hal a v nich uložena spousta hořlavého materiálu. Uhořelo 146 zaměstnankyň, většinou Italek a židovských děvčat. Požár měl obrovskou odezvu v americké veřejnosti, což si vyžádalo změny v americkém pracovním právu.
Takže ono je skutečně na co vzpomínat!!

„Oráč“ - dr. Přemysl Šámal

9. března 1941 zemřel v nacistickém vězení v Berlíně. Byl dlouholetým vedoucím kanceláře prezidenta republiky Masaryka a později Beneše. K oběma měl citové vztahy, je známo, že dr. Beneš ho navštěvoval v tzv. zámečku na pasece v Jizerských horách nedaleko Bedřichova. Louka byla pojmenována jeho jménem – za komunistů přejmenována na Novou louku, což ovšem nikomu v naší oblasti nic neříkalo. Dnes je zámeček stále v provozu, můžete se tam najíst a odpočinout si, křižuje se tu několik turistických cest.
Dr. Šámal vystudoval práva na Karlo – Ferdinandově univerzitě v Praze a stal se advokátem. Angažoval se ve veřejné činnosti i v politice – Ústřední matice školská, Muzeum Království českého, Matice česká. Byl předním členem Masarykovy české strany pokrokové (realisté!)
V době první světové války byl spoluzakladatelem odbojové organizace Maffie, po odchodu dr. Beneše do emigrace v r. 1915 byl jejím vedoucím činitelem. Vytvořil dokonalou konspirativní síť, která nebyla nikdy odhalena – ani po zatčení dalších čelných činovníků Kramáře a Rašína.
Angažoval se na významných akcích – Manifest českých spisovatelů, tříkrálová deklarace, na jaře 1919 přivedl většinu realistů do Čs. strany státoprávně demokratické. Po vzniku ČSR byl členem Revolučního národního shromáždění a prvním pražským primátorem. Přednostou kanceláře prezidenta republiky byl až do r. 1938. Po okupaci v r. 1939 stál v čele odbojové organizace Politické ústředí a měl krycí jméno Oráč. Aktivně spolupracoval s generálem Eliášem.
Jeho celoživotní práce byla veřejnosti dobře známá a tak není divu, že si ho gestapo hlídalo a uvěznilo ho hned v roce 1939. Byl vězněn v berlínské věznici Moabitu, kde také 9. března 1941 zemřel.

Josef Jan Alexander Frič – hvězdárna Ondřejov

Narodil se 12. března 1861 v rodině Josefa Václava Friče (barikády v Praze r. 1848) a Anny Kavalírové – Sázavské z rodiny zakladatelů skláren Kavalier na Sázavě. Měl mladšího bratra Jana.
Oba bratři byli vzdělanci a vlastenci – a byli patřičně podnikaví. Založili si dílnu na výrobu přesných zařízení, specializovali se především na cukrovarnické přístroje. Měli úspěch, získali si slušné postavení a mohli se věnovat své vášni, totiž astronomii. Pak se ovšem stalo neštěstí – mladší z obou bratrů Jan neočekávaně zemřel, nebylo mu ještě ani dvacet let. Josef pak přijal jeho jméno a podepisoval se Josef Jan.
Na bratrovu počest vybudoval moderní hvězdárnu v Ondřejově. R. 1880 odkoupil za 900 zlatých pozemek na vrchu Manda a stavbu svěřil známému výbornému architektovi Fantovi. Ten stavbu postavil v secesním stylu a kolem ní bylo ještě zřízeno nádherné arboretum. Byla to nejmodernější hvězdárna v Čechách a směle se mohla měřit s obdobným zařízením v cizině.
Sám Frič byl tak trochu renesanční člověk, miloval hudbu a výborně hrál na housle. Stal se předsedou spolku amatérských hudebníků a u Fričů se scházela vybraná společnost – tehdejší elita národa.
28. října 1928, při příležitosti desátého výročí republiky, věnoval ondřejovskou hvězdárnu Karlově univerzitě – pro další vzdělání národa.

Synové hor

V březnu tomu bude 104 let od tragické smrti Bohumila Hanče a Václava Vrbaty na hřebenech Krkonoš. Bylo to 25. března 1913, kdy oba sokolští bratři zahynuli v sněhové bouři, Hanč při závodu a Vrbata při snaze zachránit mu život. Píši o této události,

jednak abych ji nynější mladé generaci připomenul, jednak, aby si uvědomila, že v té době dostat se na Labskou boudu nebylo lehké.
Dnes vás doveze autobus nebo auto přímo pod sjezdovku, vlek kus nahoru a lanovka až na hřebeny.
V roce 1913 byla už v provozu lokálka z Martinic do Rokytnice. Z nádraží pěšky přes Dvoračky do sedla mezi Lysou hrou a Kotlem a pak přes Labskou louku na Labskou boudu.
Z Harrachova kolem Mumlavy na Voseckou boudu a dále na Labskou boudu.
V té době jediná cesta z Jilemnice na Mísečky byla vhodná pro koňské potahy. Vedla údolím Jizerky. Masarykova horská silnice byla vybudována v roce 1935, aby sloužila pro dovoz stavebního materiálu pro stavbu hraničního opevnění. Z Benecka na Mísečky šly pouze lesní cesty pro dopravu dřeva.
Hanč ze svého domku v Hrabačově šel asi údolím Jizerky přes Vítkovice, Dolní a Horní Mísečky do sedla Zlatým návrším a Krkonošem a sjezdem k Pančici na Labskou boudu. Také mohl ve Štěpanicích zamířit na Benecko a přes tři kopce Šeřín, Černou skálu a Mechovinec na Horní Mísečky a dále na Labskou.
Vrbata to měl trochu delší, vyšel z Mříčné, která je asi 4 km západně od Jilemnice a dále přes Hrabačov. Nádraží v Hrabačově má nadmořskou výšku 428 metrů n m. Kterou cestu oba zvolili, to dnes nevíme, je to celkem jedno. Obě trasy jsou zhruba stejně dlouhé, může to být asi 25 km s převýšením asi 1000 metrů.
Dnes se všude dostanete pohodlně. Zamyslete se, zda byste šli na závod, byl to běh na 50 km, když by vás čekala pěší cesta na start (lyže tehdy také nebyly nejlehčí, žádný plast, ale z dobrého jasanového dřeva) a pak ještě zpět domů.
Přesto se oba na závody vypravili, jeden, aby závodil, druhý, aby na závodech povzbudil svého sokolského bratra.
Musíme si přiznat, že Hanč a Vrbata, byli muži, skuteční borci.
Před jejich památkou se skláníme a vždy si budeme jejich morální vítězství připomínat.

Otakar Mach, Sokol Prosek

Dirigent světového jména – Václav Talich

Zemřel v Berouně 16. března 1961. Byl synem učitele hudby, studoval housle na konservatoři a jako houslista byl přijat do Berlínské filharmonie. Přál si však stát se dirigentem a proto se vrátil do Prahy, ale cesta byla lemována překážkami a tak působil jako koncertní mistr opery v Oděse, učil na hudební škole v Tbilisi, v letech 1906 – 1907 byl korepetitorem hudební školy v Praze a dirigentem Pražského orchestrálního sdružení. Nemohl se však v Praze uživit a tak se stal v letech 1908 – 12 dirigentem Slovinské filharmonie v Lublani. V této práci pak pokračoval doma v Plzni a za války se tam živil jako učitel hudby. V prosinci 1917 dirigoval jako host Českou filharmonii a v letech 1919 – 1941 byl jejím uměleckým šéfem. Při tom střídal nejrůznější zahraniční angažmá – Anglie, Skotsko, Švédsko (tam byl deset let každým rokem vždy 4 měsíce!). Učil na konservatoři i na mistrovské škole. V říjnu 1935 byl jmenován „správcem opery Národního divadla“, v této funkce vydržel až do konce války v květnu 45. V jeho koncepci se Národní zaměřovalo na českou národní hudbu sdružovalo nejpřednější umělce té doby. Jako dirigent se uplatnil Zdeněk Chalabala a nejlepší pěvecká garnitura té doby – Podvalová, Blachut, Tauberová, Haken, Bednář, Krásová, Otava atd. Česká filharmonie pod jeho vedením patřila k nejprestižnějším světovým hudebním tělesům.
Pak přišel otřes!! V květnu 45 Talich nebyl vpuštěn do Národního divadla pro údajné kolaborantství, byl obviněn, že zneuctil českou hudbu. Důvodem bylo jeden vynucený koncert České filharmonie, na kterém byl přítomen Goebels Veškeré protesty členů

filharmonie byly marné, Talich byl dokonce 8 týdnů ve vězení, propuštěn byl na rozkaz prezidenta Beneše. V listopadu 45 se konal soud, který rozhodl, že Talicha nelze vinit ani v nejmenším, takže se mohl znovu vrátit do ND jako jeho umělecký vedoucí. Doba však nepřála umělecké práci – po únoru 48 byl opět z ND vypovězen, na pozvání ze Slovenska se pak stal až do roku 52 šéfdirigentem Slovenské filharmonie a Slovenského komorního orchestru. Od roku 1954 se mohl vrátit do Prahy, koncertovat s Českou filharmonií a nahrávat světovou i českou národní hudbu. Poslední živé vystoupení geniálního muzikanta těžce zkoušeného osudem se konalo v prosinci 1955, pak se uchýlil do soukromí v Berouně, kde také za necelých šest let zemřel.
Jeho nahrávky patří do zlatého fondu české národní hudby – jsou nepřekonatelné!

Osudy válečné – generál Vojtěch Boris Luža

Narodil se 26. března 1891, byl účastníkem protirakouského a protiněmeckého odboje. V 1. světové válce bojoval na východní frontě a v srpnu 1915 byl zajat. Od července 1916 bojoval v Dubrudži jako dobrovolník u srbské divize, v následujícím roce byl zařazen do 2. pluku Jiřího z Poděbrad ve velitelské funkci. Zúčastnil se bitvy u Zborova, bojoval na magistrále. V říjnu 1918 byl zástupcem velitele pluku.
Po válce studoval na Vysoké škole válečné ve Francii, po ukončení studia se stal přednostou operačního štábu čs. armády (1923 – 1930), v letech 1937 – 39 byl velitelem zemského vojenského velitelství v Brně.
Člověk s jeho minulostí a přesvědčením se, samozřejmě, nemohl smířit s okupací. Byl členem vedení organizace Obrana národa, spolupracoval s generálem Eliášem. Je zajímavé, že se mu dařilo vyhýbat se zatčení, dokonce i za heydrichiády. V letech 1943 – 44 stál v čele tzv. Rady tří jako vrchní velitel domácího odboje.
Pak ho štěstí opustilo – ve 44 roce byl zastřelen při pokusu dostat se z Říčan do štábu Rady tří na Českomoravské vrchovině.
Jeho syn Radomír v únoru 48 emigroval a v emigraci se stal uznávaným historikem.

Kolumbus nebyl první

Pod tímto názvem byla do češtiny přeložena snad nejznámější kniha polárního cestovatele, dobrodruha, archeologa a etnografa Helge Ingstada. Narodil se 30. XII. 1899 a zemřel 29. března 2001.
Četla jsem se zájmem jeho knihy a podařilo se mi navštívit i památné místo na Novém Foundlandu, kde, společně se svou ženou Stinnou, prokázal zbytky osídlení, které pocházelo z předkolumbovské doby a mělo prokazatelně vikinský ráz a charakter.
Vikingové se sem dostali z Gronska, zemi, u které přistáli, nazvali Vinland a zjistili, že se tu dá docela dobře žít. Zprávy o jejich výpravách najdete v islandských ságách, v knize o Islanďanech od Áriho Fródího, v sáze o Eriku Rudém a vůbec snad nestarší zprávu u Adama z Brém. Dlouho se však nevědělo, kde vlastně vikingové na americkém kontinentě přistáli.
Dnes, díky Helge Ingstadovi můžeme navštívit místo zvané L´Anse aux Medows , kde Ingstad skutečně objevil zbytky vikinské osady. Přijeli jsme sem v jasném slunečném dni, moře se modře blýskalo a v dálce přecházelo do modrošedé barvy kalené oceli, sem tam se zablýskl bílý bod – ledová kra. Foukalo studeně. Při vstupu do areálu je nutno pozdravit kamennou bustu Helgeho a jeho Stinny, na planině nad mořem můžete dobře pozorovat zbytky, obrysy dávných stavení, dnes – přes hustý travnatý porost – dobře znatelných. Zachovala se tu zbytky kovárny, stopy po tavení oceli, nález staro severského přeslenu z mastku potvrdil předkolumbovské osídlení.

Těsně je u moře můžete navštívit rekonstrukci vikingské vesnice – srubová stavení z mohutných klád se spárami zateplenými mechem a hlínou. Působí to velice autenticky. Uvnitř najdete repliky původního zařízení, ohniště, kovárny, sklady potravin – vše odborně vysvětlují mladí průvodci v původním dobovém oblečení, zároveň se věnují i ukázkám dávných řemesel. Pustíte-li alespoň trochu uzdu své představivosti, máte neuvěřitelný pocit - že sem patříte a že byste si s dávnými obyvateli této – více než romantické vesnice – měli co říci.

Dvakrát nej…

Tzv. *španělská chřipka* největší pandemie světa v letech 1916 – 17. Začala celkem nenápadně, zdálo se, že by mohla pocházet od ptáků nebo prasat a šířila se z Číny, nebo z vojenského tábora za francouzskou frontou. Zde společně žili vojáci ze všech koutů světa, takže příležitostí k šíření nákazy bylo víc než dost.
Tato epidemie chřipky byla atypická, odolávala jakékoliv léčbě. V lednu 1918 informoval místní lékař někde v Kansasu o zvláštních – neléčitelných – případech chřipky. Už začátkem března stejného roku onemocněl touto chřipkou táborový kuchař vojenského tábora vzdáleného víc než 400km. Nakazilo se tam okamžitě 522 dalších lidí a 46 z nich zemřelo. Inkubační doba nové nemoci byla velmi krátká – jeden až tři dny. Po částečném zlepšení na začátku nemoci se dostavil zápal plic a většinou se nemocní nakonec udusili vlastní krví.
Vzhledem k tomu, že chyběly léky, o karanténě nemohlo být ani řeči a američtí vojáci byli ve velkém převáženi na evropskou frontu, kde muži v zákopech, oslabení nedostatkem potravin a špatnými životními podmínkami a nedostatečnou hygienou, byli snadnou kořistí nového onemocnění. Šířila se dokonce i zpráva, že chřipka je šířena virem, který rozšiřují Němci – ovšem německá armáda byla postižena stejně. Onemocnění se rozšířilo na celou Evropu, přízvisko „španělská“ získala chřipka v neutrálním Španělsku, kde se o ní hodně psalo. Pro porovnání – v první světové válce zahynulo asi 10 milionů lidí, španělská chřipka jich měla na svědomí přibližně pětkrát tolik. Na Aljašce vymřely celé vesnice, na ostrově Samoa v Tichém oceáně nepřežilo 30% obyvatel. Na ústup se chřipka dala až někdy během roku 1919.
K rozluštění záhady došlo až v novém tisíciletí, kdy byla na Aljašce v permafrostu (věčně zmrzlá půda) objevena zmrzlá těla obětí. Z nich se podařilo virus izolovat, byl nazván H1N1. Neusazoval se jako u normální chřipky v horních cestách dýchacích, ale přímo v plicích (nebylo možno vykašlat hlen!)
Stejný virus se objevil ještě několikrát, ale už nikdy se nákaza nestala pandemií. Nelze ovšem vyloučit, že nezvaný host může objevit i v budoucnu!.

Letecké neštěstí na Tenerifě - 27. března 1977

Říká se, že „náhoda“ je „bl…“, bohužel, obvykle nebývá sama. Řetězec náhod, nedorozumění a chyb dokáže způsobit katastrofu – na letišti Los Rodeos na Tenerifě v onen osudný den zemřelo 583 lidí.
Celý problém začal úplně jinde. Na mezinárodním letišti v Las Palmas na ostrově Grand Canaria vybuchla bomba nastražená separatisty, letiště bylo, samozřejmě, okamžitě uzavřeno a provoz převeden na Tenerifu. Tamní letiště ovšem nebylo stavěno na velký mezinárodní provoz, bylo technicky daleko hůře vybavené, stroje čekající na start stály přímo na ranveji a dráha byla neprůjezdná. Na místo vlastního startu bylo nutno přejet na druhou stranu rozjezdové dráhy, tam letadlo otočit a startovat. Nejvýhodnější místo zaujal Boeing 747 holandské společnosti KLM, pilotoval ho zkušený kapitán a vedoucí výcviku nových pilotů Jakob ven Zentenen. Honil ho čas, posádka se totiž rychle blížila

k maximu povolených letových hodin, pokud by čas nedodrželi, musela být posádka vyměněna, což znamenalo pro KLM značnou finanční ztrátu. Posádka tedy byla netrpělivá a kapitán nechal natankovat plné nádrže, aby už při dalším mezipřistání nemusel tankováním ztrácet čas.
Druhý Boeing 747, tentokrát s 380 lidmi na palubě patřil Američanům a protože stál popojíždějícím Holanďanům v cestě, musel jim udělat místo. Shodou okolností oba stroje dostaly současně povolení k pojíždění. Američani měli opustit dráhu a Holanďani provést obrat a odstartovat. Letiště Los Rodeos leží v nadmořské výšce 600 m a k večeru se tu pravidelně vyskytují mraky a mlha. Oba stroje stály na ranveji proti sobě, viditelnost byla mizivá a letiště nemělo pozemní radar – předpoklady ke katastrofě přímo ukázkové. Angličtina obsluhujícího personálu byla mizerná, americké letadlo v mlze přehlédlo spojku, po které mělo opustit dráhu, snížilo rychlost a snažilo se najít další možnost. Ve stejném okamžiku kapitán van Zentenen požádal o povolení ke startu, všichni se domnívali, že dráha je volná. Další „náhoda“ je ovšem neodpustitelná – holandské letadlo nedostalo předpisovou odpověď, dodatek, že má kapitán čekat v pohotovostní pozici už van Zentenen neslyšel – a vyložil si to jako povolení ke startu.
Kapitán amerického letadla si uvědomil nebezpečí (dřív nic neviděl!) až v posledním okamžiku. Pustil stroj na největší výkon a snažil se vyjet z dráhy, chybělo pouhých 30 vteřin! I tak však dostal přední část letadla z dráhy, nestačil však už uhnout holandskému stoji, který v plné rychlosti doslova rozpůlil letadlo Pan – Am. Holandský kapitán se pokusil v poslední vteřině urychlit start a zvednout letadlo do vzduchu, ale úhel startu byl příliš velký a stroj se asi po 150 m zřítil na dráhu a vybuchl – nikdo nepřežil. Z letadla Pan- Am se zachránilo 56 cestujících z přední části letadla a pět členů posádky. Na letišti dlouho vůbec netušili, že došlo ke srážce a havárii dvou strojů. Celá tragedie trvala pouhých 15 vteřin. Náhoda, nedorozumění, nezodpovědnost? Nešťastná shoda okolností.

Kaleidoskop s výjimkou článku „Synové hor“ (O. Mach) připravila Jarina Žitná

Osobnosti a událost měsíce března

Březen je neoddělitelně spjatý se jménem *Masaryk.* Když jsem byla malá, byl sedmý březen skutečným svátkem nás všech. Na ulicích vlály prapory a jiná slavnostní výzdoba, konaly se sokolské akademie, školní besídky, přednášky, slavnostní divadelní představení. Lidé oslavovali nejen narození svého prvního prezidenta, ale spíš někoho, kdo patřil do rodiny, koho upřímně milovali a ctili.
Podle Masaryka český národní osud musí být v souladu s humanistickou orientací formulující nového člověka v nové době. České sebevědomí musí být zakotveno v ideálech humanity a demokracie a jeho síla v kvalitě kulturní, morální a hospodářské. Kladl důraz na myšlenkový základ – názor na život a na svět, na život člověka, lidské společnosti, na život národa a jeho poměr k jiným národům. Na povinnost a zodpovědnost vůči sobě i druhým. Každý národ si musí ujasnit, co vykonal pro sebe, ale i pro druhé národy, pro lidstvo vůbec. Není možno zaostávat, je nutno neustále se učit a poznávat a teprve pak zasahovat do událostí. Masaryk volal po revoluci hlav a srdcí, teprve na druhém místě mu šlo o revoluci hmotnou a politickou.
Byl si vědom, že jsme malým národem, ale přál si, aby slovo „malý“ určovalo pouze počet jeho příslušníků a ne jeho význam a vážnost mezi ostatními národy světa.
Historie je sice uznávanou učitelkou života, ale hlavní je přítomnost, život sám. Masaryk vždy a všude zdůrazňuje především mravnost a rovnost před zákonem. Podle něj

násilná revoluce spíš poškozuje vytčené cíle, je proti násilí – ale připouští v době nutnosti i obranu „železem“! Je nutno umět se bránit!
Tohle vše si můžete přečíst v jeho spisech „Česká otázka“,„Jan Hus“, „K. H. Borovský“, „Ideály humanitní“, „Otázka sociální“, „Rusko a Evropa“ a dalších. Stejnou řečí mluví i jeho projevy a - čím se liší od všech politiků, které dnes známe – on podle svých ideálů a slov především žil sám! Jeho autorita doma i ve světě byla proto neotřesitelná!

Lidé dostávají k narozeninám dárky. Z dárku by měl mít radost obdarovaný i darující. Tak je to běžné v civilizované společnosti.
„Dárek“, který musím (a strašně nerada) připomenout, obdržel prezident Masaryk dávno po své smrti. Byl to dárek, který měl být výsměchem nejen nám Čechům, ale všem slušným lidem celého světa. Je ukázkou, kam až může člověk klesnout….
Nacisté tento dárek Masarykovi poslali přesně v den jeho narozenin, datum slavené s láskou občany Československa si vybrali předem. Masarykovu památku oslavili po svém – vraždou. 7. března roku 1944 - pět tisíc českých židů – mužů, žen i dětí bylo zavražděno v plynových komorách a následně spáleno v táborovém krematoriu. Tito lidé byli převezeni do Osvětimi (Birkenau) a asi půl roku zde žili v tzv. „rodinném“ táboře. Byli tu sice přísně odděleni muži od žen a dětí, ale protože ubytovny byly blízko, uvězněným lidem bylo dopřáno alespoň někdy se zahlédnout.
Není dárek jako dárek, ale tenhle bychom si my všichni měli dobře pamatovat, až se zase začne mluvit o „vyhnání“ německého obyvatelstva z pohraničí.

T. G. Masaryk prožil příkladný život, vytvořil samostatný stát, dal mu směr a lidem víru a svobodu. Byl vítězem nad osudem, bohužel se totéž nedalo říci o jeho synu Janovi, milovanému národem pro svůj vřelý vztah k lidem, nepřekonatelný humor a lidskou pokoru.
O tom, jak to skutečně bylo s násilnou smrtí Jana Masaryka, se už pravdu asi nikdy nedovíme. Ať už to však bylo jakkoliv, vina padá na hlavy představitelů komunistické strany, případně i na sovětské emisary – o tom se nedá pochybovat. Masarykovo jméno by pro ně mělo obrovský význam, pokud by se ovšem objevilo mezi členy komunistické vlády po únorovém puči v r. 48. Jan sám prý ovšem prohlásil: „Svět nikdy nezažije, aby syn T. G. Masaryka byl představen jako člen komunistické vlády!“ Ve funkci zůstával, protože slíbil svému otci, že nikdy neopustí Beneše. 10. března měl být veřejnosti představen nový parlament – časně ráno však byl Jan Masaryk nalezen mrtev pod okny svého bytu v Černínském paláci.
Prvním vysvětlením byla sebevražda!
Druhou verzí je zásah komanda, které mělo v Masarykově bytě najít kompromitující materiály, kterými by ho bylo možno vydírat. Masaryk se pokusil utéci po římse pod oknem a spadl dolů.
Nejčastěji uváděnou teorií je vražda. Tak, jak byl Jan milován a vážen našimi lidmi, tak byl nenáviděn sovětským velením a stranou. Je známo, že vražda vždy byla nejjednodušším způsobem, jak se zbavit obávaného odpůrce – a Jan Masaryk, už díky svému jménu, obávaným odpůrcem byl! Pro vraždu svědčila celá řada důkazů, ale když bylo vyšetřování v r. 1968 obnoveno, řada svědků už nežila, včetně lékaře dr. Tichého, který po ohledání těla prohlásil, že na něm byly stopy násilí. Dr. Tichý pak spáchal sebevraždu sám. A dál už je to bez komentáře!

Jarina Žitná

Svědkové národní minulosti

Helfštýn

Mohutný hrad ležící asi 4 km od Lipníku nad Bečvou, má vůbec nejdelší hradby v republice, je dnes značně restaurován a konají se tu nejrůznější kulturní akce. Nejznámější z nich je „Hefaiston“, setkání uměleckých kovářů, jejichž díla zde mají i stálou expozici. Kromě toho je zde i stálá výstava historické mincovny a jsou tu i rozsáhlé sbírky archeologické.

Hrad byl založen v podstatě protiprávně, totiž na pozemcích cizího drahotušského panství Fridušem z Libavy někdy mezi lety 1306 – 1312. To se ,samozřejmě, nemohlo líbit českému králi Janu Lucemburskému, který po úspěšné trestné výpravě Fridušovi hrad odňal a postoupil ho Vokovi z Kravař. Vokův syn Ješek pak vedl spor s Čeńkem z Drahotuš, na jehož panství se hrad nacházel, vyhrál a hrad zůstal v majetku rodu Kravařů. Ti značně ovlivnili jeho podobu. Opevněný parkán obehnali kamennou zdí se čtyřmi branami, opevnění doplnili hranolovou věží, padacím mostem, opevněným předhradím a příkopem ve skále. Vystavěli také nové podélné křídlo.

Roku 1444 hrad koupil pan Vok ze Sovince, za dvacet let ho už vlastnili Kostkové z Postupic a od r. 1475 Vilém II. z Pernštejna. V jejich době byl opět hrad značně rozšířen – byly postaveny nové hospodářské budovy, bašty a dokončeno opevnění, čímž vznikl konečný půdorys hradu.

Hrad měnil poměrně často své majitele, od roku 1554 byl majetkem pánů z Ludanic a s Kateřinou z Ludanic přešel jako její věno do majetku jejího manžela, posledního ze slavného rodu Rožmberků, pana Petra Voka. To se stalo roku 1580. Hrad byl už tehdy významnou pevností, za vlády pana Petra byl vybudován rozsáhlý renesanční palác podle projektu italského architekta Baldassara Maggi, ale opevnění zůstávalo gotické.

Od Rožmberků hrad koupil roku 1593 Hynek Bruntálský z Vrbna, ale po Bílé hoře mu byl majetek a tedy i hrad zkonfiskován a hrad obdržel katolík kardinál František z Ditrichštejna.

Do roku 1656 hrad sloužil jako vojenská pevnost, pak bylo opevnění zrušeno a výzbroj převezena do Olomouce. Pak už následoval pouze úpadek celé monumentální stavby, v 17. století byl značně poničen, roku 1817 dokonce záměrně ničen dělostřelbou. Zůstal však majetkem Ditrichštejnů až do počátku 20. století.

Dnešní zřícenina patří mezi hojně navštěvované památky a kulturní akce zde pořádané přitahují stále umělce i diváky.

K Helfšýnu se vztahuje také několik romantických pověstí, kde se - jako obvykle vyskytují ztracené poklady, ohniví psi, prokletí pánové a snaha o jejich vysvobození. První z těchto pověstí vypráví o čeledínovi, který se na Štědrý večer odvážil vstoupit do hradu a dostal se až k bezedné studni, kde měl být podle pověsti ukryt poklad. O půlnoci slyšel z hradní kaple nádherný zpěv koled doprovázený varhanami. Schoval se u vchodu do třetího nádvoří a stal se svědkem slavnostního průvodu rytířů v plné zbroji a rytířek v krásných závojích. Poslední z rytířů se zastavil u čeledínovy skrýše a varoval ho před dalšími návštěvami – prý tu ruší klid. Čeledín se tedy vrátil domů, ale během noci docela zešedivěl – hradu se pak vyhýbal jako čert kříži. Po letech náhodou viděl portrét pana Bedřicha z Libavy – a přísahal, že to byl věrný obraz rytíře, který ho tenkrát o Štědrovečerní noci varoval.

V druhé zachované pověsti je hlavním aktérem obrovský pes střežící zakopaný poklad. Hradní pán, který poklad zakopal, však zapomněl, kde to bylo. Jednou se sedlák vracel domů z jarmarku a šel přes Helfštýn. Byla tma a dostal se až ke střílně, za kterou leží studna. Když hledal další cestu, objevil se černý pes velký jako tele, na krku měl zlatý řetěz a na hlavě přílbu. Díval se upřeně na sedláka, který zpanikařil a koukal se dostat co nejrychleji pryč. Při tom si s lítostí vzpomněl na zapomětlivého hradního pána – pes radostně štěkl a byl pryč. Sousedi mu doma vyprávěli, že to byl určitě pán z Libavy. Až se prý někdo nelekne a půjde za ním až ke studni, podle záře pozná, kde je poklad ukryt. Protože nález pokladu byl příliš silným lákadlem, vydalo se několik sousedů na hrad a snažili se tam kopat, narazili ovšem pouze na skálu.

Třetí a asi nejhezčí pověst vypráví o velmi prchlivém majiteli hradu – vášnivém lovci. Měl nádherného cvičeného sokola, o kterého se staral nejoddanější člen jeho družiny jménem Beneda. Na neštěstí však sokol náhle pošel a rozlícený pán na Benedu tasil meč. Ten ovšem nečekal, vyrazil mu meč z ruky a utekl. Žil pak hluboko v lesích, kde pálil uhlí a s lidmi se stýkal pouze když musel do města, kde uhlí prodával. Jednoho dne však se blízko jeho úkrytu objevila lovecká družina, při čemž na hradního pána vyrazil zubr. Beneda krytý ve stromě vyrazil a pánovi zachránil život – zubra skolil. Pána pak prosil o milost za dřívější provinění a smrt sokola, jenže ten mu poděkoval za záchranu života a prohlásil, že mu – jako dík – splní jakékoliv přání. Ten si přál dostat tolik země, kolik se dá skrýt pod zubří kůží. Pán se divil, ale Beneda rozřezal kůži na proužky, svázal se a dostal provaz tak dlouhý, že stačil kolem celého vrchu. Pán ho pak pasoval na rytíře a Beneda si na tom vrchu postavil hrad – dnešní Helštýn.

Při návštěvě Helštýna asi spíš potkáte nějakého uměleckého kováře než černého psa nebo rytíře Benedu, ale asi se vám bude líbit i tak.

Jarina Žitná

Z moudra starých Římanů

„Neexistuje nic, co by v průběhu času nemohlo být dosaženo!“

(Cicero)

„Kdyby mělo platit, že lidé budou provinění oplácet proviněním a bezpráví bezprávím, jaké pohromy by z toho vzešly!“

(Cicero)

Zprávy z jednot a žup

„Sokol byl jejich životní radost…“

Tak se vyjádřila dcera manželů Mirka a Vlasty Tichých, členů a činovníků Sokola Liberec - Horní Růžodol. Vlasta (rozená Bucharová) nás opustila už před několika lety, teď jsme byli nuceni rozloučit se i s Mirkem, bez kterého si to členové jednoty vůbec nedovedou představit.
V Sokole cvičil od mládí, za Sokol hrál i volejbal. Byl nejen cvičencem, ale i cvičitelem, aktivně se zúčastňoval sokolských sletů, pak spartakiád a opět sletů. Byl jedním z těch, kteří usilovali o návrat jednoty do lůna ČOS, což se mu podařilo, působil pak jako jednatel a hospodář, staral se o chatu v Hraběticích i o volejbalové kurty, pokud se oddíl od Sokola neodtrhl. Zúčastňoval se sokolských turistických výletů členů jednoty, byl všude, kde ho bylo potřeba. Jeho velkým vítězstvím byla parta mladých lidí, kterým předal vedení jednoty a jak se ukázalo časem, vybral si dobře.
Bohužel, odházejí nám ti nejlepší, ti, kteří dokázali dávat a starat se!
Mirka budeme postrádat a budeme na něj vzpomínat! On i Vlasta si to zasloužili!

Jarina Žitná

Smutek v Českých Budějovicích

Ve středu 22. února 2017 jsme se naposledy rozloučili s br. Karlem Vopaleckým, členem českobudějovické sokolské jednoty.
Bratr Karel Vopalecký byl sokolem tělem i duší, cvičitelem II. třídy.
Po roce 1989 se při obnovování Sokola okamžitě zapojil do práce v sokolském koordinačním výboru. Následně byl zvolen předsedou přípravného výboru pro obnovení Sokola v ČB a stal se také jeho zástupcem do ústředí ČOS.
Kromě své práce v civilním zaměstnání si vzal na starost zmapování původního sokolského majetku nejen českobudějovické jednoty, ale pomáhal i ostatním obnovujícím se jednotám v celém jihočeském kraji. Práce to byla mravenčí, vyčerpávající, časově nesmírně náročná. Ale jen díky jemu a nadšencům jako byl on, se podařilo shromáždit potřebnou dokumentaci k navrácení sokolského majetku.
V obnovené budějovické jednotě zastával funkci jednatele. V lednu 1991, kdy bylo ČOS obnoveno župní uspořádání, byl br. Vopalecký zvolen prvním starostou župy Husovy.
Toto obrovské pracovní nasazení se však podepsalo na jeho zdraví. V březnu 1992 utrpěl vážnou mozkovou příhodu. Uzdravování trvalo dlouho a následky zůstaly. Těžce postižený, sotva chodící, se po čase opět k Sokolu vrátil jako vděčný divák sokolských akademií, vystoupení i jako účastník dalších akcí. Sledoval nadále sokolské dění i tisk.

V roce 1998 obdržel pamětní sokolskou medaili „Za věrnost“, kterou ČOS oceňuje své mimořádné členy.
Na bratra Karla Vopaleckého nikdy nezapomeneme.
Věra Pázlerová za výbor T. J. Sokol Č. Budějovice

Každoroční sokolská akademie v Milevsku

Hlediště sportovní haly se ve čtvrtek 9. února celkem třikrát zaplnilo do posledního místečka. Dopoledne patřilo tradičně žákům škol a školek z Milevska a okolí, večerní program ostatním návštěvníkům.
Na dvanáct stovek diváků a více než tři stovky cvičenců, cvičitelů a organizátorů akademie tak vzdali společně hold zakladatelům Sokola v čele s Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem. Těm se před dlouhými 155 lety podařil vskutku husarský kousek, když 16. února 1862 položili opravdu pevný základ prvnímu českému tělocvičnému spolku. V době své největší slávy měl Sokol více než milion členů. A ti nechyběli při žádné významné historické události naší vlasti, vždy stáli v prvních řadách a přinášeli největší oběti.
První náčelník Sokola, tvůrce českého tělocvičného názvosloví a autor prvních společných sokolských cvičení, Miroslav Tyrš, by se určitě se svou chválou programu akademie připojil ke spokojeným divákům a pobavil se vystoupením nejmenších pekařů, kteří svoje „houstičky“ využili na veselé dovádění pod dospěláckým dozorem. Zaradoval by se z pestrého cvičení předškolního žactva, kdy holčičky coby malé notičky v pohodě naučily diváky stupnice, a kluci, vosí hejno, předvedli, že i tento hmyz může být mírumilovně naladěn. Možná, že by zatrnul při odvážných kouscích malých horolezců v podání mladších žáků, a třeba i uronil slzičku při vystoupením mladších žákyň, které si vybraly část sletové skladby z roku 2000 s malými kladinkami. U starších žákyň by asi ocenil znalost záludností života, které přináší láska, a žasnul by nad sehraností, rychlostí a precizností při cvičení žen – aerobiček.
Ale nejvíc by asi byl první náčelník Sokola překvapen z gymnastických cvičení. Obdivoval by obratnost a rozmanitost cvičení u nejmladších dětí z oddílu všestrannosti. Určitě by se mu líbila ukázka vystoupení malého TeamGymu, s nímž oba týmy vybojovaly stříbrné medaile v přeboru ČOS. S údivem by sledoval starší žáky a žákyně ve skladbě Funny Gym, v níž propojili gymnastické prvky se zábavným posilováním. Asi by schvaloval společné cvičení zkušených sportovních gymnastek s jejich malými kamarádkami, které se záludnostmi tohoto sportu teprve seznamují. Pobavilo by ho zajímavé ztvárnění muzikálových písniček všemi členkami oddílu moderní gymnastiky, od těch nejmenších děvčátek až po vyspělé cvičenky. A určitě by zatajil dech při vystoupení čtveřice moderních gymnastek, které si jen tak pro radost „vystřihly“ svoji společnou soutěžní sestavu s obručemi.
Možná by se bratr Tyrš pozastavil nad počtem cvičitelů, kteří mají ještě chuť po celoroční pravidelné cvičitelské práci s dětmi i s dospělými na společné cvičení, zažertování, setkání s přáteli. Asi by ještě ocenil vynalézavost žen-seniorek, které ke svému cvičení využily velké pestrobarevné deštníky. A možná by i trochu záviděl (možná i trochu hodně) mladým mužům – starším žákům, kteří si zaskotačili i zacvičili společně s mladými děvčaty – staršími žákyněmi. A žasnul by nad jejich skokanským uměním i nad jejich ukázněností.
Z čeho by byl první náčelník Sokola určitě vyveden z míry, to by bylo moderní nářadí. Za jeho éry bylo všechno nářadí z tzv. masívu, tedy poctivé dřevěné, kožené, železné – a tedy velice těžké. Současnost využívá moderních lehkých materiálů a moderních barev.

Velice variabilní je např. program s názvem RinoSet, který v modro-žluté barvě využívalo při svých vystoupeních hned několik věkových kategorií. Žíněnky, lavičky, švédské bedny, rozkládací klíny a další součásti výborně posloužily všem – od těch nejmenších až po ty nejzkušenější cvičence.
V přestávce hlavního večerního programu odměnili náčelník s náčelnicí sedm nejúspěšnějších sportovců jednoty Nakonec se ještě musíme pochlubit pochvalou od bývalé náčelnice Sokolské župy Jihočeské Svatavy Křivancové, která přijela do Milevska již po několikáté a ujistila nás, že naše akademie jsou čím dál lepší! Nezbývá tedy než společně se spokojenými diváky poděkovat cvičitelům za fantazii, pečlivou přípravu a nácvik jednotlivých vystoupení a všem organizátorům, moderátorům i zvukovému technikovi za bezproblémový a pohodový průběh celé akademie. A nesmíme zapomenout ani na malé či velké cvičence, kteří svým vzorným vystupováním a velkou snahou přispěli k celkovému úspěchu, klidu a pohodě další z tělocvičných akademií tělocvičné jednoty Sokol Milevsko.

Cvičenci sokolské všestrannosti, sportovní a moderní gymnastiky a aerobiku.

Zuzana Sekalová, Sokol Milevsko (zkráceno¨)

Šibřinky v Českých Budějovicích

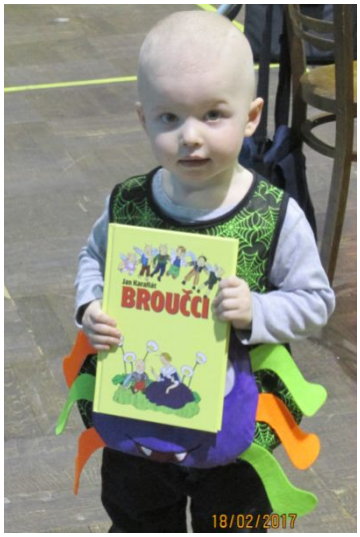

Poznali jste ráz ? přece v ZOO ! **Milada Pospíšilová, Sokol Č. Budějovice**

Škola dnes a včera – a co bude zítra?

Na ZŠ Karlov se učilo jako ve 30. – 40. let 20. století. Všechny děti 2. tříd i my paní učitelky a asistentky jsme se vrátily do starých dob a jeden celý týden jsme v rámci projektu učily jako za časů našich prababiček. Děti se totiž dnes ve škole už zcela běžně setkávají se skupinovou, individuální, projektovou výukou, a proto jsme se rozhodly ukázat dětem, že to, co je nyní běžné, dříve děti nezažívaly. A jak nejlépe toho dosáhnout, než jim ukázat opak? Vystěhovali jsme třídy, uklidili všechny obrázky, schovali techniku, dali pryč vše, co bylo jen trochu zajímavé. Oblékly jsme s e jako vážené slečny učitelky a připravily si nezbytné ukazovátko i rákosku. Rodiče byli naštěstí vstřícní a jako vždy nám velmi pomohli, když děti oblékli do dobového oblečení, na svačinu jim připravili chléb s máslem a nechali nás dělat naší práci, jejíž součástí byly i dobové tresty, jako třeba klečení v koutě. Po prvním dni jsme nemohly uvěřit tomu, že všechny děti dokázaly celou vyučovací hodinu sedět s rukama za zády, nevykřikovaly, nedožadovaly se pozornosti a dokonce tu svou udržely, ačkoliv jsme se ani jednou neprotáhly, nevyskočily z lavice, nesoutěžily, ani nezpívaly … Zkrátka jen a pouze frontální vyučování. Výklad, poslech, psaní do sešitu. Najednou jsme neměli ve třídě jediné dítě s poruchou pozornosti. Děti se hlásily, plnily úkoly, nezlobily a domů odcházely se slovy, že lepší výuku ještě neměly. Mnohé z nich to prohlašovaly i po celém týdnu takového vyučování. No nevím, jestli tedy dnes my učitelé neděláme něco špatně. Ke každému přistupujeme individuálně, neustále se snažíme děti zabavit, upoutat je, zpestřit jim výuku, vše se jim snažíme podat zajímavě a oni jsou pak šťastní za výuku bez toho všeho? V každém projektovém týdnu se snažíme o to, aby přinesl něco nového nám všem.

A závěr tohoto týdne? Děti mají rády pevný řád, vidí v něm jistotu a bezpečí!

Vlaďka Novotná, Sokol Uherské Hradiště

130 let Sokola Liberec I. – vernisáž

Sokol Liberec I oslavil 130 výročí vzniku výstavou, návštěvníci si na ní mohou i zacvičit

Výstava v Severočeském muzeu s názvem „Cvičím, cvičíš, cvičíme“ připomíná od 8. února výročí 130 let od založení jednoty Sokol Liberec I. Zahájení doprovázela lidová hudba, ukázka cvičení a hudba Jaroslava Ježka.

Návštěvníky provádí dějinami nejen libereckého Sokola, ale částečně mapuje i 155 letou tradici organizace vůbec. K vidění jsou tradiční kroje a speciální pelerína, kterou právě v severočeském pohraničí měli jako jediní povolenou nosit přes kroj. Bylo to kvůli velkému množství německého obyvatelstva, které zdejším sokolům znesnadňovalo existenci.

Pro výstavu se podařilo sehnat mnoho dobových materiálů, které si její návštěvníci mohou prohlédnout. A protože Sokol je hlavně o pohybu, vznikla zde improvizovaná tělocvična s nářadím. Kdo má zájem, může oprášit své dovednosti ve skoku přes kozu nebo si zacvičit na bradlech.

V Severočeském muzeu bude výstava do 4. dubna.

Karolina Vichová, Sokol Horní Růžodol

1) starosta Sokola Liberec I. Br. Martin Klejch
2) konferenciér – br. Zděněk Rakušan, mladší
3) Folklorní soubor Jizera – vedoucí br. Dalibor Tuž
4) Skladba Koncert – cvičenky Sokola Český Dub, náčelnice ses. Milena Havelková
5) Folklorní soubor Jizera
6) Soubor „Růže mezi trním“ hraje Ježka. Vedoucí pí. Marcela Mikolášková
7) Improvizovaná tělocvična
8) Místostarosta Sokol Liberec I. br. Petr Soukup, starosta br. Martin Klejch, náčelník a autor výstavy br. Sam Mikolášek, náčelník Sokola Č. Dub br. Jarda Havelka
9) Prohlídka výstavy
10) Sokol v Severočeském muzeu

Foto Miroslav Brožek, Sokol Liberec I.

Závěrečné slovo

O diskriminaci našich dětí

Čtyřicet let jsem učila na základní škole. Táta byl „kantor z boží milosti“ na národce. Všichni jsme svůj volný čas trávili prací v Sokole, v tělocvičnách a v létě na táborech a putovních táborech. Říkám to proto, že vím, o čem mluvím.

K napsání těchto řádků mne přiměl článek sestry Novotné, který si můžete přečíst ve Zprávách z žup a jednot. Popisuje zajímavý experiment, ale asi by bylo lepší zamyslet se nad současným stavem výuky a výchovy vůbec. Nejsme sice kantoři, ale týká se nás to jako cvičitelů. Že něco není v pořádku pochopí každý, když si uvědomí, že jsme v porovnání vědomostí bývali mezi nejlepšími v Evropě i ve světě – a teď jsme až někde za 40. místem. Jak je to možné, když máme „moderní školu“ se všemi vymoženostmi – odbornými posluchárnami, pomůckami, o kterých se dříve kantorům ani nezdálo, internet, počítače….? Možná, že stále platí – všeho s mírou. Děti dostávají vědomosti „po

lopatě“, nemusí se trápit s velkým přemýšlením, vše se dá najít na internetu. Kantoři jsou nuceni vymýšlet nejrůznější způsoby, jak zaujmout své žáky, jak odbourat stres, který by mohl vznikat na základě plnění různých školních povinností, snaha o „chráněné prostředí“ ve škole neodpovídá situaci v normálním životě a neumožňuje našim dětem řádně a v klidu se připravit na problémy, které je v tomto životě čekají. Samostatnou otázkou jsou také neustálé změny ve školství – nejsou jednotné osnovy, ale má být jednotná maturita (i naprostý amatér musí pochopit, že nemohu zkoušet žáka z něčeho, o čem se ve škole neučil!)

Když mluvím o diskriminaci dětí, myslím tím přehnanou péči, která se dětem věnuje a přes všechnu zdánlivou starostlivost, opomíjí fakt, že dítě je člověk se všemi schopnostmi a vlastnostmi, které by mělo mít možnost uplatnit pokud možno samostatně. Už od nejútlejšího věku můžeme pozorovat odlišnosti fyzické soustavy a kondice, stavby těla i intelektuálních schopností a nadání! To je fakt, který je nutno mít stále na vědomí. Asistenti ve třídách nemohou cokoliv vylepšit, naopak pouze porušují klidné pracovní prostředí přizpůsobené všem žákům. (Výjimkou jsou samozřejmě děti postižené fyzicky, ale jinak po intelektuální stránce normální, v pořádku. Tam to většinou stačí vyřešit bezbariérovým přístupem!) Jako každý dospělý je určitou osobností, osobnostmi jsou i děti a povinností kantora - a cvičitele – je podporovat vývoj této osobnosti, dát dětem důvěru, že něco mohou dokázat a s trochu snahy také dokážou. S tím ovšem souvisí i výchova k zodpovědnosti a samozřejmé plnění povinností, kterých je žák schopen. Důvěra v zodpovědnost dětí je jeden z předpokladů úspěchu.

Je samozřejmé, že rodina, škola a sokolské cvičení nemůže (a to se bohužel děje!!) neustále dětem říkat – pozor, tam nelez, vyřazovat z tělocvičného programu všechny aktivity, kde může snadněji docházet k úrazu, omezovat jídelníček a bůh ví, co ještě. Tohle je způsob diskriminace míněné v dobrém, ale omezující samostatné aktivity dítěte, které by se mělo naučit spoléhat se na své schopnosti a svůj rozum. Tady záleží na pedagogickém taktu, který je nutno použít, chceme-li omezit aktivity nežádoucí. Dítě musí vědět proč a musí dospělým, kteří se o něj starají a pracují s ním, věřit. A ještě něco – dítě musí svého kantora nebo cvičitele znát, vědět, co si myslí, vážit si ho!

Dnešní mladou generaci je nutno naučit rozumnému uvažování a samostatnému rozhodování - ukázat jí krásu přátelství, přírody, umění, přistupovat ke každému jedinci jako k osobnosti a ne jako „k chráněnému druhu“! K tomu všemu patří i kázeň, bez které to v životě nejde! Diskriminace – to znamená omezování osobní svobody– bohužel to tak děti často cítí! **Jarina Žitná**